

Het 'witte EOD-optreden' en toekomstige ontwikkelingen

M.A.C. Groenewegen, luitenant-kolonel van het dienstvak van de Logistiek*

Inleiding

Deze Militaire Spectator be-
steedt, om reden van het 60
jarig bestaan van de Explosie-
ven Opruimingsdienst (EOD) voor de
Koninklijke Landmacht, in drie arti-
kel en aandacht aan de explosieven
opruiming. De commandant van de
EOD, majoor W.F.A. Schurgers, gaat
in zijn artikel in op het 'groene' EOD-
optreden. Ik behandel in dit artikel het
'witte EOD-optreden' (de Nationale
en Koninkrijks Taken). Ik ga in op
de EOD-taak, de bestaande regelingen,
de beschikbare capaciteit en enkele
aspecten die bij operaties de aandacht
vragen. Ik schets vervolgens een beeld
van de toekomstige ontwikkelingen in
EOD-land. In mijn afrondende beme-
rkingen ga ik kort in op het belang van
inlichtingen en informatie om nationaal
en internationaal de gevraagde
bijdrage te kunnen leveren.

Defensie kent de volgende vormen van
nationale operaties:

- Het beveiligen op het Nederlandse
grondgebied;
- Militaire bijstand;

- Militaire steunverlening;
- Het verlenen van Gastlandsteun
(Host Nation Support);
- Expeditionair logistieke ondersteu-
ning;
- Explosieven Opruiming.

Regelingen

Bij militaire bijstand gaat het om de
hulpverlening door de krijgsmacht ter
handhaving van de openbare orde, ten
behoefte van strafrechtelijke handha-
ving van de rechtsorde en in geval van
een (dreigende) ramp. De militaire
bijstand is geregeld in de Politiewet
en in de Wet Rampen en Zware Onge-
vallen. Bij Explosieven Opruiming
gaat het om het structureel ruimen
van alle in Nederland aangetroffen
explosieven. De ruiming van conven-
tionele explosieven is momenteel
geregeld in de zogeheten 'wrakkenre-
geling'¹. Het ruimen van geïmprovi-
seerde explosieven is geregeld in de
Regeling 'Optreden bij Bommeldin-
gen' (OBM)² uit 1979.

Beide regelingen zijn begin 2004 ge-
evalueerd en dit heeft geleid tot een
nieuwe (concept) regeling die medio
2005 zal uitkomen. Basis hiervan
vormt het *Convenant betreffende de
ruiming van geïmproviseerde, con-
ventionele en chemische, biologische,
radiologische en nucleaire explosie-
ven*, dat in 2004 werd gesloten tussen
de minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksaangelegenheden (BZK)
en de minister van Defensie. De EOD
zal deze ruiming ten behoeve van
civiele autoriteiten uitvoeren.

Aanvragen

Aanvragen voor het ruimen van daad-
werkelijk aangetroffen of vermeende
explosieven kunnen, 24 uur per dag,
zeven dagen per week, rechtstreeks
worden ingediend bij het meldings-
bureau van het Explosieven Oprui-
mingscommando van de Koninklijke
Landmacht (EOCKL). De aanvraag
dient te worden gedaan door een poli-
tiefunctaris, bij voorkeur een daar-
toe opgeleide bomverkenner. Wan-
neer het een steunverlening betreft in
het kader van de militaire bijstand,
dan dient de aanvraag via de 'konink-
lijke weg' te worden aangevraagd.
Deze militaire bijstand kan bijvoor-
beeld bestaan uit het ter plaatse hebben
van een EOD ploeg bij een belangrijke
vergadering van regeringsleiders, of
bij een ontruiming van een locatie
waar wapens en/of explosieven wor-
den verwacht.

In deze gevallen zal de burgemeester
van de betreffende gemeente een aan-
vraag moeten indienen bij de Com-
missaris van de Koningin, die de aan-
vraag doorstuurt naar het ministerie
van Binnenlandse Zaken en Konink-
rijksaangelegenheden (BZK). Dit mi-
nisterie legt de aanvraag voor bij het
ministerie van Defensie dat de aan-
vraag via het Defensie Operatie Cen-
trum en Operationeel Commando bij
het EOCLK neerlegt. Dit is een langdu-
rige bureaucratische procedure. De
praktijk wijst evenwel uit dat wanneer
de aanvraag urgent is, de opdracht
binnen enkele uren bij het EOCLK ligt.
Vaak zal een EOD-ploeg, pro-actief
reagerend, allang zijn uitgerukt.

* De auteur is commandant van het Explosie-
ven Opruimingscommando van de Konink-
lijke Landmacht.

1 Regeling nummer C93/408 en 96001059 van
het ministerie van Binnenlandse Zaken uit
1993.

2 Regeling nummer 388840/5D dd 14 juni
1979.

Bij het ruimen van een v1 in Brummen gebruiken de explosievenopruimers uit veiligheidsoverwegingen een persluchtuitrusting, 2002 (Foto: H.W. Scheffer)

Beschikbare capaciteit voor Nationale Operaties

In het eerder genoemde convenant tussen de minister van Defensie en de minister van BZK staat welke capaciteit Defensie continu ter beschikking moet hebben voor het ministerie van BZK. Defensie levert op 24-uurs basis één EOD ploeg die zowel conventionele als geïmproviseerde explosieven kan ruimen. Deze ploeg staat op *five minutes notice*. Een tweede ploeg is geconsigneerd en staat op *one hour notice*. Naast dit 'basis' pakket is extra steunverlening mogelijk. Indien mo-

gelijk dient deze ruim van tevoren te worden aangevraagd. Wanneer de prioriteit echter hoog is, kan het EOCKL zeer flexibel op extra aanvragen inspelen.

Of capaciteit beschikbaar is voor extra steunverlening, hangt mede af van de capaciteit die voor vredesoperaties gereserveerd of ingezet is en de benodigde capaciteit voor opleiden en trainen. In september 2000 is vastgesteld dat de EOCKL in staat moet zijn gelijktijdig vijf EOD-ploegen beschikbaar te stellen voor crisisbeheersingsoperaties³. Er is een uitzendritme van 1:4 vastgesteld. Dat wil zeggen dat een ploeg na een periode van uitzending (momenteel geldt voor explosievenopruimers een periode van drie maanden), gedurende vier van deze perioden niet uitgezonden zal wor-

den. Dit om de uitzenddruk te beperken en vanwege de noodzaak om voldoende voortzettingsvermogen in stand te houden voor de Nationale Taken. In de organisatie van het EOCKL zijn daarom 25 ploegen opgenomen. Hiermee moeten niet alleen alle taken worden uitgevoerd, maar moet ook het opleidings- en trainingsprogramma worden gerealiseerd. De huidige vulling van het EOCKL is 60 procent. Dit betekent dat er dagelijks prioriteiten moeten worden gesteld.

Positieve publiciteit genereren vereist een snelle reactie

De samenleving vindt het belangrijk dat civiele instanties indien nodig worden ondersteund door de krijgsmacht. Hierbij is een snelle inzet van de krijgsmacht van groot belang.

³ Studie 65 (Toekomst EOCKL) maakte deel uit van het Masterplan KL. De studie is op 20 september 2000 goedgekeurd door de Legeraad.

Explosievenopruimer in een beschermend bommenpak, Duitsland, 2003

(Foto: Mindef, DV, P. Wiezoreck)

Immers, vaak veroorzaken meldingen van explosieven, met name die van geïmproviseerde explosieven, een ernstige verstoring van de openbare orde en veiligheid. Het is dus van belang dat de EOD snel ter plaatse is. Wat men zich vaak onvoldoende realiseert is dat het ruimen van het aange troffen explosief de nodige tijd in beslag neemt. De veiligheid van de ruimers en de omgeving is in het geding.

Naast de verstoring van de openbare orde en de veiligheid kan, als gevolg van het aantreffen van een vermoedelijk explosief, de noodzakelijke ont ruiming voor een grote economische schade zorgen. Transport en vervoer kunnen urenlang stil komen te liggen. Het volgende voorbeeld kan dit verduidelijken.

Medio 2002 is er door de autoriteiten van het New Yorkse vliegveld John F.

Kennedy (JFK) een berekening gemaakt naar aanleiding van een bommelding op de internationale terminal van het vliegveld JFK. Als gevolg van deze bommelding werd de terminal volledig ontruimd. Naast de overlast voor het reizigerspubliek lag het internationale vliegverkeer enkele uren stil. Onderzoek toonde aan dat de directe economische schade opliep tot circa acht miljoen dollar per uur. De indirecte schade was waarschijnlijk vele malen groter. Na de in gebruikstelling van de internationale terminal duurde het bijna 24 uur voordat de internationale luchtvaart weer op het oorspronkelijke schema lag. De vertragingen waren tot op de luchthaven Schiphol merkbaar.

Oefening baart kunst

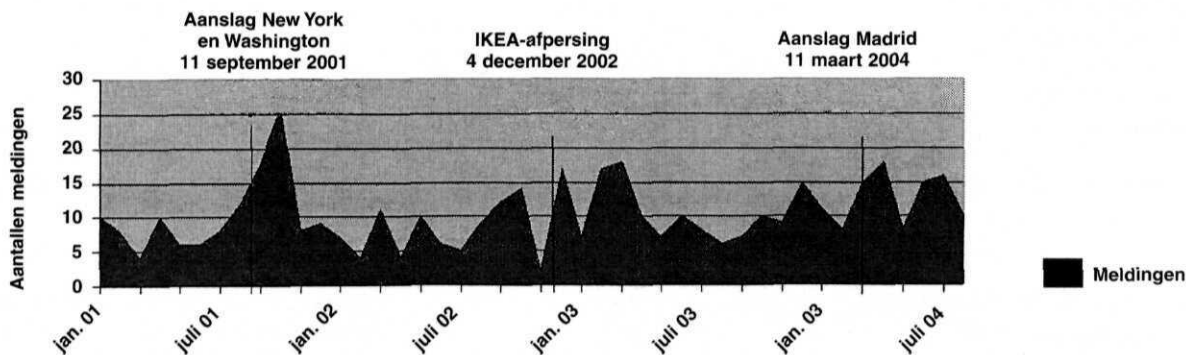
De focus van de Koninklijke Landmacht lag lange tijd op de externe veiligheid, het expeditionaire optreden. Gevolg van deze externe oriëntatie is dat er minder aandacht is voor Nationale Operaties. Deze worden soms als 'storend' ervaren aangezien zij het normale O&T-programma verstoren. Dit geldt niet voor Explosieven Opruiming. Juist in dit domein worden de Nationale Operaties gezien als een feitelijk deel van het O&T-programma. De ervaring die het personeel opdoet met het onschadelijk maken van conventionele en geïmproviseerde explosieven tijdens ruiming in Nederland zorgt voor een buitengewoon goede geoefendheid van Nederlandse EOD'ers ten opzichte van buitenlandse collega's. Wij hebben feitelijk één groot oefenterrein, namelijk het Nederlandse grondgebied.

Nieuwe dreigingen

Werden tot op heden aanslagen voornamelijk gepleegd met explosieven, de verwachting is dat toekomstige aanslagen ook vergezeld kunnen gaan van chemische, biologische, radiologische of nucleaire (CBRN) middelen. Bij een aanslag met CBRN middelen dienen veel instellingen en hulpverleningsdiensten met elkaar samen te werken. Om de samenwer-

Aantal meldingen van geïmproviseerde explosieven in de periode januari 2001 - augustus 2004

king te stroomlijnen is er medio 2003 een interdepartementale werkgroep ingesteld onder leiding van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, om het 'Protocol Verdachte Objecten' (PVO) op te stellen. Het EOCKL heeft deel uitgemaakt van deze werkgroep, omdat explosieve stoffen kunnen worden gebruikt voor de verspreiding van de CBRN middelen.

Het protocol besteedt aandacht aan een goede selectie van serieuze en niet serieuze meldingen, om hiermee de maatschappelijke ontwrichting zoveel mogelijk te beperken. Verder stroomlijnt het protocol de coördinatie en communicatie tussen de hulpverleningsdiensten (politie, brandweer, EOD) en onderzoeks- en kennisinstellingen.

Door explosievenopruiming integraal deel uit te laten maken van het protocol PVO is het werk van de EOD verder verankerd in de nationale hulpverlening en rampenbestrijding.

Risico's

Een bijdrage leveren aan de Nationale Operaties brengt ook risico's met zich mee. Zolang het goed gaat en de gemiddelde belastingbetaler ziet welke diensten er geleverd worden voor het laten functioneren van de maatschappij is er niets aan de hand. Het wordt anders wanneer voor een ruiming het maatschappelijk verkeer

eventueel langdurig wordt verstoord. Dan wordt vaak maar al te snel de balans opgemaakt. De publieke opinie zal zich dan afvragen of de genomen maatregelen wel noodzakelijk en proportioneel waren. Had het niet wat minder gekund, had de overlast voor het maatschappelijk verkeer niet wat minder kunnen zijn?

Meldingen

Na de bomaanslagen op de treinen in Spanje van 11 maart 2004 werd ook Nederland overspoeld met meldingen van verdachte objecten in en rond de treinen. Gedurende de eerste weken na de aanslag rukte de EOD 25 maal uit voor een melding van een verdacht object. Dit leidde tot afsluiting van perrons en stations, kortom: tot veel maatschappelijke overlast. Na enkele dagen ontstonden discussie in de media over de noodzaak van uitgebreide en langdurige ontruimingen. Uiteindelijk is de discussie afgezwakt omdat het aantal meldingen en ontruimingen weer snel terugliep, maar de discussie zal bij een nieuwe golf van aanslagen zeker weer oplaaien. Uit bovenstaande grafiek blijkt duidelijk dat na grootschalige aanslagen/terreurdreigingen het aantal meldingen van *Improvised Explosive Devices* (IED) sterk stijgt (zie de aanslagen in New York en Washington op 11 september 2001, de IKEA-afpersing in Nederland op 4 december 2002 en de bomaanslagen in Madrid op 11 maart 2004).

De factor tijd

Momenteel zijn de ploegen voor het ruimen van geïmproviseerde explosieven alleen in Culemborg gestationeerd. 24 Uur per dag is een ploeg direct beschikbaar voor het ruimen van geïmproviseerde explosieven, een tweede ploeg op één uur *notice*. Bij een bommelding dient men rekening te houden met de aanrijdtijd van de EOD-ploeg. Op dit moment is het mogelijk om nagenoeg alle kritieke locaties in de randstad (zowel economisch als politiek) binnen één uur te bereiken en alle overige locaties in Nederland in principe binnen twee uur. Zowel de aanrijdtijd als de tijd benodigd voor het daadwerkelijk ruimen van de explosieven zullen dus veelal voor één tot enkele uren overlast zorgen. Zolang meldingen sporadisch voorkomen zal dit maatschappelijk geaccepteerd worden. Bij toenemende terroristische dreiging en een daarmee samenhangend toenemend aantal meldingen en een steeds groter wordende verstoring van het maatschappelijk verkeer zal hier, zoals gesteld, steeds kritischer naar gekeken worden.

De keuze voor een uitvalsbasis met een direct beschikbare ploeg is een economische en praktische keuze. Op dit moment voldoet dit systeem. Wanneer de dreiging aanzienlijk toeneemt moet de benodigde capaciteit mogelijk opnieuw worden bezien. Meerdere

locaties met een 24-uurs bezetting zullen de kosten voor deze dienstverlening sterk doen stijgen. Eventuele inzet per heli biedt waarschijnlijk ook geen soelaas. Los van de zeer strenge regelgeving over het vervoer van explosieve stoffen door de lucht, zal er op 24-uurs basis een heli met bemanning stand-by moeten staan, wat ook de nodige kosten met zich meebrengt.

Toekomstige ontwikkelingen op EOD-gebied

Al in de Defensienota 2000 en in het eindrapport 'Defensie en Terrorisme' is sprake van samenvoeging van de explosieven opruimingsorganisaties van de krijgsmacht delen. Er werden diverse begrippen gehanteerd: 'Joint Explosive Ordnance Disposal School', 'Interservice EOD-centrum'.

In juni 2002 is in het overleg tussen de Chef Defensiestaf en de Bevelhebbers, het COCB, besloten een Joint EOD Centrum (JEODC) op te richten, bestaande uit een school, een kenniscentrum en een operationele eenheid. De inbreng van de KM zou zich beperken tot het kenniscentrum. De opdracht werd in een tweetal documenten uitgewerkt⁴. In augustus 2003 zijn in datzelfde overleg de plannen goedgekeurd. De benaming JEODC is gewijzigd in Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EODD). Ook is besloten om de EOD-eenheden van de KL en KLU medio 2007 te huisvesten op het Kamp Soesterberg in combinatie met Mobilisatie Complex Soesterberg.

Deze laatste locatie wordt speciaal ingericht voor activiteiten die vergunningplichtig zijn, zoals onder andere de opslag van explosieve stoffen. In juli 2004 is de projectorganisatie die de oprichting en huisvesting leidt van start gegaan. Naar verwachting zal de EODD medio 2007 in Soesterberg operationeel kunnen worden gesteld.

⁴ 'Term of Reference' en Implementatieplan JEODC.

Missie en organisatie EODD

In de 'Terms of Reference' is de volgende missie opgenomen:

Het in oorlogs- en vreedstijd voorzien in en mogelijk maken van het opruimen van explosieven, vermoede explosieven en geïmproviseerde explosieven op Nederlands grondgebied, alsook overal ter wereld in het kader van een bondgenootschap, verdragsorganisatie of een bilaterale overeenkomst.

De C-EODD wordt als operationele ondercommandant ondergebracht bij het Commando Landstrijdkrachten. De EODD zal bestaan uit een commandogroep, een staf en drie uitvoerende elementen te weten de EOD-School (EODS), de EOD-Unit (EODU) en het EOD-Kenniscentrum (EODKC).

De EOD-school (EODS)

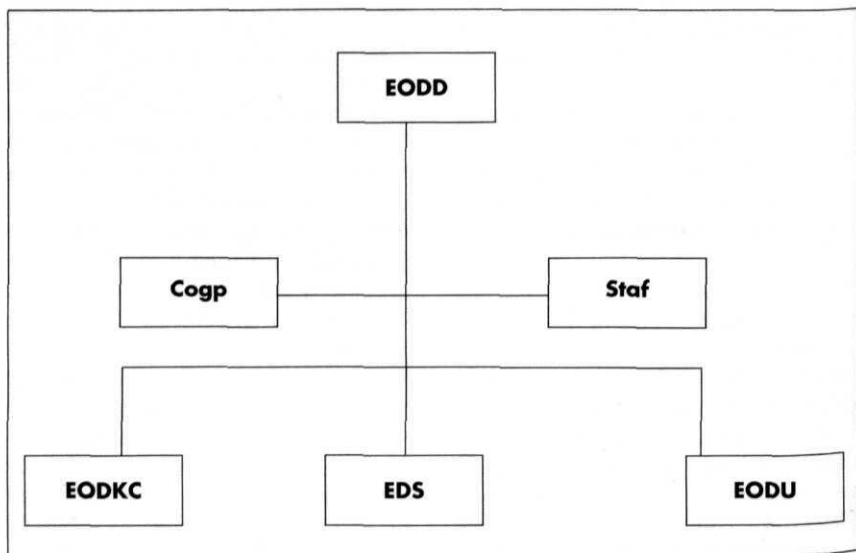
De KL, KLU en KM leiden op dit moment zelf hun EOD-personeel op. De krijgsmacht delen hanteren hierbij verschillende uitgangspunten. Binnen de KL maakt de EOD-opleiding deel uit van het loopbaanpatroon van de munitietechnicus. EOD is bij de KL een sub-specialisme binnen het dienstvak Logistiek. Bij de KLU wordt de EODER opgeleid vanuit de functiegebieden Grondverdediging (GRV) en Wapentechniek. Bij de KM is de EOD-oplei-

ding een onderdeel van de opleiding tot seinmeester, duikmeester en duikofficier.

In de EOD-school zullen de KL EOD- en munitietechnische opleidingen van de Instructiegroep-Munitie van de School Techniek en Onderhoud (STO) van het Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek (OTCLOG), en de KLU EOD-opleiding van de groep Opleidingen en Crisisbeheersing (OCB) worden samengebracht.

Momenteel is de werkgroep Reconstructie Opleidingen Munitietechniek en Explosieven Opruiming (ROMEOP) actief. Doel van de werkgroep is het formuleren van opleidingstrajecten voor munitietechnisch- en EOD personeel.

De werkgroep was initieel een initiatief van de KL, waarbij de KLU en de KM zich later hebben aangesloten. Uiteindelijk zullen de opleidingstrajecten van de EOD'ers voor de verschillende krijgsmacht delen zoveel mogelijk gelijkgetrokken worden zodat er een basis opgeleide EODER bestaat die basis EOD-diensten kan verrichten, ongeacht de kleur van het uniform. Wel zullen er aanvullende specialiteiten blijven voor de verschillende krijgsmacht delen, zoals het ruimen van onderwater-explosieven bij de KM. De opleidingstrajecten zullen directe gevolgen hebben voor de loopbaan-

Inzet van een robotsysteem tijdens een oefening om geïmproviseerde explosieven onschadelijk te maken, Duitsland, 2003 (Foto: IMG/KL, J. van Woensel)

trajecten van munitietechnici en EOD'ers, zodat ook deze opnieuw bezien moeten worden.

De EOD-unit (EODU)

De Explosieven Opruimingsdienst KL is de operationele EOD-component van het EOCKL. De EODKL bestaat uit een commandogroep, een bedrijfsbureau, een bureau productmanagement en een ruimerspool. In de ruimerspool zitten 25 EOD-ploegen.

De EOD KLU is in de organisatie van het Logistiek Centrum KLU ondergebracht. De EOD KLU bestaat uit een commandogroep, een bedrijfsbureau, een bureau administratieve ondersteuning, een werkcentrum EOD en een bureau Voorbereiding Demolitie Materieel en Installaties (VDMI).

De EODKL en de EODKLU worden samengebracht in de EODU. Ook de

KMD specifieke taken zoals het ruimen van geïmproviseerde explosieven (IED's) door de KL en het bergen van vliegtuigwrakken door de KLU worden ondergebracht bij deze eenheid. De totale sterkte zal uiteindelijk 32 ploegen gaan bedragen. De Duik- en Demontegroep blijft bestaan binnen de Mijndienst van de KM.

Het EOD-kenniscentrum

Tot voor 2003 had geen van de krijgsmachtdelen een specifiek bureau of functionaris met als hoofdtaak het verwerven, vastleggen en verspreiden van EOD-kennis. De werkzaamheden werden door verschillende functionarissen buiten de reguliere taak om uitgevoerd. De meeste werkzaamheden werden geïnitieerd vanuit de Interservice Werkgroep Explosieven Opruiming (ISWEO). In het ISWEO hebben de vertegenwoordigers van de operatio-

nele EOD eenheden van de verschillende krijgsmachtdelen zitting, soms aangevuld met ad-hoc vertegenwoordigers. Het ISWEO bewaakt onder andere de ratificatie en implementatie van EOD gerelateerde Standard NATO Agreements (STANAG's), interservice evaluatie van nationale regelgeving, interservice uitwerken van Ministeriële Publicaties, het interservice afstemmen van EOD-materieel-projecten, het interservice afstemmen van het ondersteunen van crisisbeheersingsoperaties en initiëren en het begeleiden van wetenschappelijk onderzoek. Vooruitlopend op de oprichting van de EODD in 2007 is besloten om zo snel mogelijk het EODKC op te richten. Dit heeft er toe geleid dat op 1 februari 2004 het EODKC van start is gegaan. Zowel de KL, de KLU als de KM hebben een stafofficier EOD ingebracht. →

Het EODKC kon direct aan de bak met een ingewikkelde klus, het formuleren van regelgeving omtrent het 'Operationeel EOD optreden'. Tijdens CBOPS kwam het regelmatig voor dat er onduidelijkheid was over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van EOD'ers enerzijds en (pantser) genisten van de KL en pioniers van de Mariniers anderzijds. Binnen de KL was reeds e.e.a. opgelijnd en vastgelegd in de Leidraad Genie. Een defensiebrede regelgeving ontbrak echter. Een probleem dat overigens niet alleen in Nederland speelt. Ook in de andere NAVO-partnerlanden zijn de verantwoordelijkheden niet eenduidig vastgelegd.

Het ontbreken van eenduidige regelgeving en het ontbreken van een juiste

Command & Control heeft in 2002 geleid tot een ernstig EOD-ongeval in Afghanistan waarbij drie Duitse en twee Deense EOD'ers om het leven kwamen. Op voorstel van Duitsland en Denemarken is binnen de NAVO besloten een nieuwe STANAG te schrijven, namelijk '2282, *Joint EOD Operations on Multinational Deployment*'. Deze STANAG beschrijft o.a. *Command & Control, Reports & Messages* en geeft algemene richtlijnen voor te treffen veiligheidsmaatregelen.

De ontwikkeling van deze STANAG gaf de mogelijkheid de internationale standaardisatie direct te implementeren in de Nederlandse regelgeving. Naar verwachting zal de komende Aanwijzing van de CDS betreffende Operationeel EOD-optreden eind 2004

verschijnen. Het kenniscentrum heeft dan zijn eerste klus geklaard en zijn toegevoegde waarde bewezen.

Toekomstvisie EOD 2020

Op dit moment is een beleidsvisie 'KL naar 2020' in ontwikkeling. Dit document geeft richting aan de KL voor de komende 15 jaar en dekt alle beleids-terreinen af. Uit deze visie zullen diverse beleidsstudies worden afgeleid, die vervolgens geconcretiseerd worden in 'deelstudies'. De beleidsstudies zijn gekoppeld aan een bepaald soort eenheden en zijn verdeeld over de kenniscentra. Het kenniscentrum Genie is verantwoordelijk voor de beleidsstudie genie-eenheden. Hieruit zullen logischerwijs volgen de

Het huidige onderkomen van het EODKC, de Sergeant-majoor Scheickkazerne in Culemborg

(Foto: Mediacentrum KL, A. Baak)

deelstudie NBC en de deelstudie EOD. Deze laatste zal te zijner tijd door het kenniscentrum EOD worden geconcipeerd.

De beleidsstudie genie-eenheden en de deelstudie EOD ontbreken op dit moment. Vanuit de opgedane ervaringen uit het verleden zal ik proberen aan te geven waar naar mijn mening op termijn de belangrijkste ontwikkelingen op EOD-gebied moeten plaatsvinden.

Internationale veiligheidsomgeving

Alles wijst erop dat er wereldwijd een groot aantal conflicten zal blijven bestaan van uiteenlopende omvang. Deze conflicten zullen potentiële bedreigingen vormen voor de internationale rechtsorde.

Onconventionele wapens, zoals nucleaire, radiologische, biologische en chemische strijdmiddelen, zullen grootschaliger geproduceerd kunnen worden en ter beschikking kunnen komen van terroristische groeperingen. Grenzen vormen geen belemmeringen meer, zodat aanslagen met CBRN-middelen niet alleen tijdens crisisbeheersingsoperaties (CBOPS), maar ook in Nederland niet meer uit te sluiten zijn. Overigens moet worden opgemerkt dat tot op heden de terroristische aanslagen met CBRN-middelen kleinschalig zijn geweest.

Voor het nationale CBRN-optreden wordt de EOD-organisatie momenteel nader ingericht en opgeleid. Voor CBRN-operaties tijdens CBOPS zullen, in nauw overleg met de bondgenoten en het KC-NBC en het KC-Genie, nadere procedures en werkwijzen ontwikkeld moeten worden.

EOD-inlichtingen en -rapportages

EOD-rapportages zijn internationaal vastgelegd in STANAG 2221 ('Reports and Messages'). De rapportages zijn zeer uitgebreid en gedetailleerd en worden om die redenen zelden toege-

past tijdens multinationalaal of nationaal EOD-optreden. Als gevolg van een gebrekkige rapportagestroom komen EOD-inlichtingen niet of te laat op de juiste niveaus terecht.

Vele (mogelijk onnodige) slachtoffers onder Amerikaanse EOD-operators in Irak hadden voorkomen kunnen worden wanneer de EOD-technische en -tactische inlichtingen sneller gedeeld hadden konden worden met EOD-collega's in het veld. Meerdere malen zijn EOD-operators verrast omdat tijdens de demontage van een IED er een tweede of zelfs een derde IED was geplaatst, specifiek gericht op het elimineren van de EOD-operator. Rapportages over deze wijze van optreden en daarbij behorende technische gegevens bereikten de collega's niet of te laat, zodat er onnodig slachtoffers zijn gevallen.

Het is daarom van levensbelang, ook letterlijk, dat EOD-inlichtingen snel met collega's kunnen worden gedeeld.

Daarom dient er een directe link te zijn tussen EOD-operators in het veld en een EOD-operatiecentrum waar de EOD-inlichtingen geanalyseerd kunnen worden. Dit centrum moet informatie verspreiden over hoe de IED's zijn te onderkennen en hoe zijn ze opgebouwd. Daarnaast moet het over speciale benaderingstechnieken of aanvullende veiligheidsmaatregelen adviseren. Ook kan het procedures ontwikkelen om specifieke IED's onschadelijk te maken. Vanuit het EOD operatiecentrum kan vervolgens ondersteuning geboden worden aan de EOD operators in het veld. Absolute noodzaak hierbij is een snelle, *near real time*, informatie-uitwisseling en korte lijnen.

De Amerikanen hebben hun les geleerd in Irak. In de VS wordt thans hard gewerkt aan een EOD-operatiecentrum dat op 24-uurs basis wereldwijde ondersteuning zal geven aan de EOD operators te velde. De verwachting is dat het Amerikaanse EODOPS-CENTRE per 1 januari 2005 operationeel zal zijn.

De ervaringen van de Amerikanen in Irak en de constatering dat wij als Nederlandse EOD in Irak en bij de voorbereiding van *Nato Reaction Force* (NRF 4) ook tegen het probleem van de EOD-inlichtingen en rapportages zijn opgelopen, moet leiden tot een radicale wijziging in ons denken. Het EODKC zal zich de komende periode op dit onderwerp moeten storten, waarbij niet alleen de nationale EOD-inlichtingen snel verwerkt kunnen worden, maar wij zullen ook in staat moeten zijn om aan te sluiten bij onze NAVO-partners. EOD-ploegen en EOD-stafelementen zullen in de toekomst steeds meer multinationalaal optreden. Daarom zullen we behalve de ontwikkelingen in eigen land, ook zeer nauwgezet de buitenlandse (Amerikaanse) ontwikkelingen moeten blijven volgen en proberen daar bij aan te sluiten. Maar veiligheid en zelfbescherming verdienen niet alleen in dit opzicht aandacht.

EOD-inzet tijdens hoog geweldsspectrum

Op dit moment kunnen EOD-ploegen tijdens CBOPS optreden als 'lichte- en zware' ploegen. Licht en zwaar heeft alles te maken met de beschikbare gereedschapsuitrustingen en het type voertuig, maar heeft niets te maken met de mate van bescherming voor het personeel.

Een lichte EOD ploeg bestaat uit een verlengde Mercedes Benz jeep (MB 290) die speciaal is aangepast voor de werkzaamheden van de EOD-ploeg. Het voertuig is beladen met de meest voorkomende gereedschappen die noodzakelijk zijn voor het ruimen van conventionele (fabrieksmatig aange maakte) explosieven.

De zware EOD-ploeg bestaat uit een Mercedes Benz jeep (MB 1124), die speciaal is ontworpen voor EOD werkzaamheden. Het voertuig is beladen met alle benodigde gereedschappen voor het ruimen van conventionele en geïmproviseerde explosieven. Het voertuig biedt plaats aan drie man. →

**Een deel van de
studieverzameling
van het EOCKL in de
Sergeant-majoor
Scheickkazerne
te Culemborg**

(Foto: Mediacentrum KL,
A. Baak)

Beide typen voertuig kunnen, net als andere KL-voertuigen, beveiligd worden met kevlar-dekens. Gezien de beperkte bescherming betekent dit dat EOD-ploegen in de huidige vorm alleen inzetbaar zijn tijdens vredesoperaties in het lage deel van geweldsspectrum.

Zoals eerder aangegeven kan de intensiteit van operaties razendsnel wijzigen. In Irak hebben we gezien dat een eenheid een vredesoperatie kan uitvoeren, terwijl tegelijkertijd enkele tientallen kilometers verderop een andere groep betrokken is bij een gevechtsactie, wat wel wordt aangeduid als de *three block war*.

Wil de EOD onder deze omstandigheden steun kunnen verlenen, dan betekent dit dat we moeten kunnen beschikken over de middelen voor

zelfbescherming om aan verschillende niveaus van dreiging het hoofd te kunnen bieden. In nauw overleg met de manoeuvre en de gevechtssteun zal moeten worden bekeken op welke momenten en onder welke omstandigheden EOD-ondersteuning dient plaats te vinden. Als gevolg daarvan kan een EOD-doctrine voor het EOD-optreden onder gevechtsoperaties ontwikkeld worden. Uiteindelijk zal dit moeten leiden tot verantwoorde materiële behoeftstellingen, zodat ook EOD-personeel onder gevechtsomstandigheden zijn werkzaamheden kan uitvoeren.

Werk aan de winkel

De drie artikelen over Explosieven Opruiming geven u een beeld van het verleden, het heden en de toekomstige

EOD. Tot voor enkele jaren werd er alleen maar over EOD gepraat in relatie tot het ruimen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. In deze artikelen kunt u lezen hoe de EOD zich de laatste jaren heeft ontwikkeld en wat de toekomstige plannen zijn. Explosievenopruiming maakt anno 2004 ook deel uit van het 'groene optreden' en is daarbij niet meer weg te denken.

De constant veranderende (inter-) nationale veiligheidsomgeving maakt dat ook de EOD zich steeds verder moet ontwikkelen om bij te blijven. De EOD in Nederland heeft veel kennis, ervaring, potentieel en ambitie. Als het belang van explosievenopruiming op de juiste waarde wordt ingeschat, zullen wij (blijven) zorgdragen voor een professionele invulling.